

EYÜP'TE GENEL SEÇİMLER VE SEÇMEN DAVRANIŞI ÜZERİNE GÖZLEMLER

Doç. Dr. Davut DURSUN

Araştırmacı, yazar. 1955, Borçka / Artvin doğumlu. Artvin Öğretmen Okulu (1972), Rize Lisesi (dışardan 1977), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu mezunu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyasal İlimler Enstitüsü'nde yüksek lisans öğrenimini tamamlayıp (1983), aynı üniversiteye bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Bölümü'nde doktorasını verdi (1987). 1972-84 arası ilkokul öğretmeni ve yönetici olarak görev yaptı. Araştırma görevlisi olarak girdiği Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde üç yıl çalıştıktan sonra 1988'de Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'ne geçti. Burada telif ve redaksiyon bölümünde görev aldı. Milli Gazete, İlim ve Sanat, Dış Politika (1988), Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdare Dergisi (1985-86) ile Tarih ve Toplum dergilerinde yazıları yayımlandı. Yeni Şafak Gazetesi'nde düzenli yazan Dursun, halen Sakarya Üniversitesi'nde öğretim üyesi olup, çoğu siyaset bilimi ağırlıklı yayınlanmış eserleri bulunmaktadır.

Türkiye’de halkın birden çok parti arasından bir tercih yapabilme imkanı bulduğu 1946 genel seçiminden bu yana yarım asrı aşan bir süre geçmiş ve bu arada çok sayıda genel seçim yapılmıştır. Bu zaman içerisinde seçmen tercihlerinde ve genel olarak seçmen davranışlarında önemli değişimler meydana gelmiştir. Seçmen davranışlarındaki değişim seçimlerde ortaya çıkan sonuçlarda somutlaşmaktadır. Toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer alanlarında meydana gelen değişimler siyasi tercih ve davranışlarda da belli değişikliklerin yaşanmasında etkili olmaktadır. Neticede bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel katlardaki değişimlerin siyasi tercihleri ve davranışları belli yönde değiştirdiği görülmektedir.⁽¹⁾

Çok partili hayata geçildiğinden bu yana toplumun ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel yapısında ciddi değişimler gerçekleşmiştir. Bu değişimlerin seçmenlerin tercihlerinde ve davranışlarında da önemli değişimler meydana getirdiği gözlenmektedir. Seçmen tercihleri siyasi partiler arasında yer değiştirirken aynı zamanda toplumun siyasi ideoloji ve düşünce yapısında da tercih kaymaları ve davranış farklılaşmasına yol açmıştır. Belli dönemlerde sosyal demokrat söylemleri öne çıkaran partiler öncelikle tercih edilirken bir başka dönemde veya seçimde liberal veya muhafazakar kimlikli partilerin tercih edildikleri görülmektedir. Türk siyasetinde “merkez sağ” ve “merkez sol” şeklinde formüle edilen iki ana eksen egemen konumda olmakla beraber altmışlı yıllardan itibaren her iki kutbun da kendi içerisinde bölündüğü ve aşırıya doğru savrulan yeni siyasi kimliklerin daha belirgin şekilde öne çıktığı gözlenmektedir.⁽²⁾

Bu çalışmamızda 1983’ten bu yana Eyüp’teki seçmenlerin siyasi tercih ve davranışlarında ne tür bir değişimin meydana geldiğini ve Eyüp seçmenlerinin ne tür tercih haritası oluşturduklarını ortaya koymaya çalışacağız. 1983’ü başlangıç noktası olarak almamızın anlaşılabilir bir sebebi vardır. 1946’dan bu yana üç ayrı anayasa ve farklı seçim sistemleri uygulandığından siyasi bakımdan bir homojenlik söz konusu değildir. Ayrıca bu

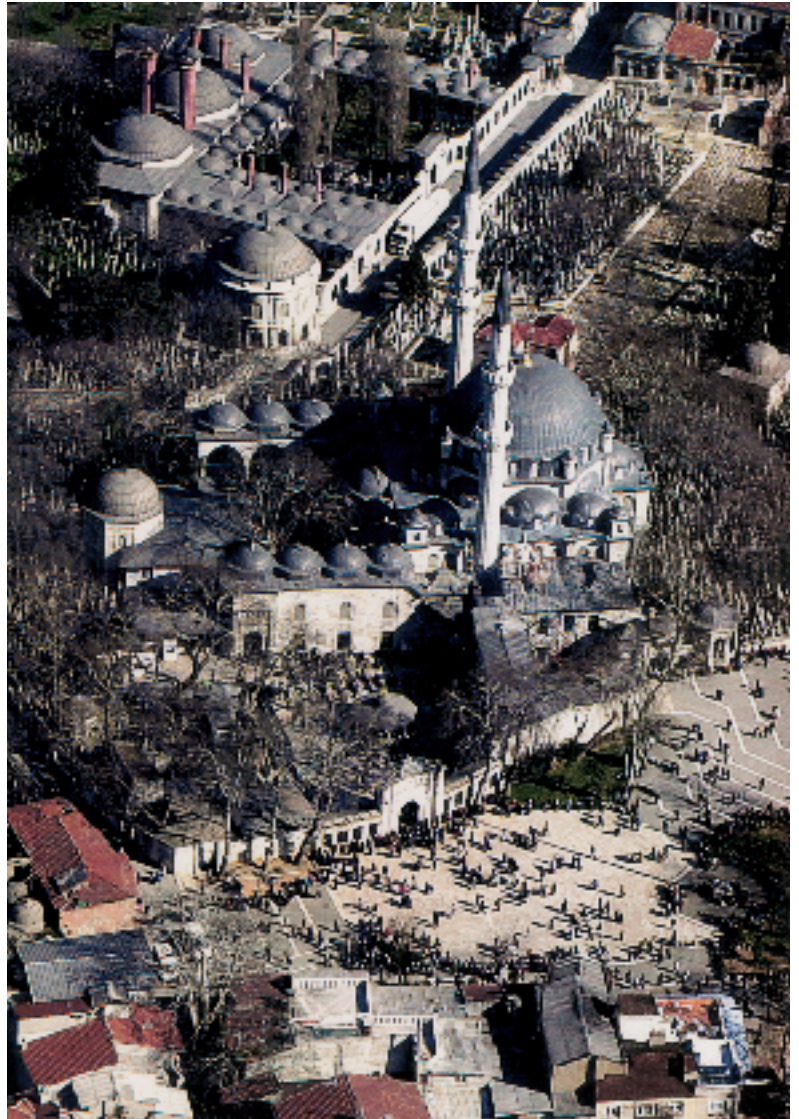
süre içerisinde siyasi partilerde de ciddi değişiklikler ve yeniden yapılanmalar yaşanmıştır. Türk siyasetinde bir bakıma yeni bir milat olarak ortaya çıkan 12 Eylül darbesi sonrasında yapılan ve bugün de uygulanmakta olan 1982 Anayasasının temel parametrelerine göre oluşturulan siyasi yapı ve kurumlar varlığını korumaktadır. 1983’ten bu yana gerek partilerde, gerekse anayasa düzeninde önemli değişiklikler olmuştur, ancak sistem radikal bir değişmeye uğramamıştır. Bu bakımdan 1983 sonrasında tek dönem bütünlüğü içerisinde ele alınmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

1983 yılından bu yana geçen 21 sene içerisinde seçmen eğilimlerinde ve davranışlarında meydana gelen önemli değişimlerin izlenmesini ve analizini zorlaştıran bir hususa dik-

(1) Genel olarak siyasi davranışların değişmesi için bk. *Da-vut Dursun, Siyaset Bilimi*, İstanbul, Beta Yayınları, 2002, s.209-216; 236-248. Ayrıca bk. *Taner Tatar, Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul, Turan Yayıncılık, 1977, s.110-158; *Ersin Kalaycıoğlu, Karşılaştırmalı Siyasal Kavramlar Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1983.

(2) Türk siyasetindeki bölünmeler için bk. Tanju Tosun, *Türk Parti Sisteminde Merkez Sağ ve Merkez Solun Parçalanması*, İstanbul, Boyut Kitaplar Araştırma Dizisi, İstanbul, 1999; Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecindeki Türkiye (1945-1980)*, Türkçesi: Fethi Naci, İstanbul, Hil Yalın, 1994.

Resim 1: Eyüpsultan Camii, İmarat ve meydanın kuşbakışı görünüşü (Eyüp Belediye Arşivi)

Resim 2; Eyüp'ten kuşbakışı görünüm (Eyüp Belediye Arşivi)

kat çekmemiz gerekiyor. Bu zaman zarfında siyasi partilerde ortaya çıkan değişimler; bazı partilerin kapanması veya kapatılması, bazı partilerin siyasi hayattan çekilmeleri, diğer partilerle birleşerek varlıklarına son vermeleri, bazılarının bölünmeleri gibi gelişmeler hem partiler hem de ideolojiler temelinde değerlendirilmeleri zorlaştırmaktadır. Bu sorunu aşmak için genel çerçevede aynı çizgide yer alan partileri birlikte değerlendirme yoluna gidilmesini zorunlu hale getirmiştir. Diğer yandan birbirinin devamı niteliğinde olan veya böyle bir görüntü verenleri de tek parti imiş gibi ele almak gerekmektedir. Bu cümleden olarak Refah Partisi, Fazilet Partisi ve Sadet Partisi bir birinin devamı partiler olarak değerlendirilirken Halkçı Parti, Sosyal Demokrat Parti, Sosyaldemokrat Halkçı Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi de bir parti olarak ele alınmıştır.

Seçmen Sayısı ve Seçime Katılma Oranları:

1983 yılından bu yana 1983, 1987, 1991, 1995, 1999 ve 2002 olmak üzere toplam altı genel seçim yapılmıştır. Bu zaman içerisinde Eyüp ilçesinin yönetsel sınırları değişikliğe uğradığından ilçe dahilindeki seçmenlerin sayısında dengesiz bir eğilim gözlenmektedir. 1983'te kütüğe kayıtlı toplam seçmen sayısı 171 287 iken bu sayı 1987'de 215 288'e yükselmiş 1991'de ise 120 626'ya gerilemiş görülmüyor. Bu sayı 1995'te 148 560'a; 1999'da 152 475'e ve 2002'de de 173 524'e yükselmiştir.

1990'da Bayrampaşa'nın Eyüp'ten ayrılarak ilçe olması nüfusun yaklaşık yarısını kaybetmesine yol açmıştır. Bu gelişme seçmen sayısına da yansımıştır. Nitekim 1987'de 215 288 olan toplam seçmen sayısı 1991 seçimlerinde 120 626'ya gerilemiştir. Bu bakımdan Eyüp için anlamlı karşılaştırmaların yapılabilmesi 1991 tarihinin başlangıç olarak kabul edilmesiyle mümkün olabilir.

1991 tarihini başlangıç kabul edersek ortalama on yıllık dönemde (1991-2002) Eyüp'te toplam seçmen sayısında yüzde 44'e yakın bir artış gözlenmektedir. Kullanılan oy ve geçerli oy sayısında benzer bir gelişmenin olduğu söylenebilir. Ancak seçime katılma oranları seçim dönemlerinde az çok farklılık göstermektedir. 1987 genel seçiminde yüzde 93.33 ile en yüksek katılım gerçekleşirken 2002 seçimlerinde yüzde 81.32 ile en düşük oranda kalmıştır. Bu oranların Türkiye ortalaması ile paralel, ancak İstanbul ili ortalamasının üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Eyüplü seçmenler genel olarak İstanbul ili ortalamasından daha yüksek, ancak Türkiye ortalamasına ise yakın oranda sandığa gitmektedirler. Kentsel ve kırsal yerleşme yerlerine sahip olan Eyüp'ün, bu özelliği ile Türkiye ortalamasını yansıtmakta olduğu söylenebilir.

1991 yılı itibariyle İstanbul'un toplam seçmen sayısı 4 265 566 idi. Bu sayı 2002'de 7 159 151'e yükselmiştir. Buna göre on yılda yaklaşık yüzde 68'lik bir artış söz konusudur. Burada Eyüp'teki artışla İstanbul genelindeki artış arasında ciddi fark olduğu anlaşılmaktadır. Zira Eyüp'te bu zaman zarfında artış yüzde 44'te kalırken İstanbul'da yüzde 68'e çıkmaktadır. Türkiye için de benzer bir durum söz konusudur. 1991 yılında Türkiye genelinde toplam seçmen sayısı 29 979 123 iken bu sayı 2002'de 41 407 015'e çıkmıştır. Buradaki artış yüzde 38'de kalmıştır. Bu oran hem Eyüp hem de İstanbul ortalamasının gerisindedir. Buna göre Eyüp'te seçmen sayısındaki artış Türkiye ortalamasının üzerinde, İstanbul ortalamasının ise gerisinde kalmıştır diyebiliriz. Bu veri Eyüp'ün hala dışarıdan göç alan bir yerleşim yeri olduğunu, ancak İstanbul ortalamasından daha düşük düzeyde göç aldığı göstermektedir. Özellikle kentsel yerleşim yerleri

nin giderek göç alma özelliğini yitirmeye başlaması seçmen sayısına da yansımaktadır.

Tablo:1. Eyüp'te toplam seçmen, kullanılan oy ve toplam geçerli oy miktarları.

Seçim Yılları	Toplam Seçmen	Kullanılan Oy	Toplam Geçerli Oy
1983	171.287	153.228	146.636
1987	215.288	200.918	196.643
1991	120.626	100.527	97.512
1995	148.560	126.930	117.868
1999	152.475	132.952	126.140
2002	173.524	141.112	134.907

Kaynak: Kaynak: DİE, Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablolar) 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Tablo: 2. Türkiye geneli, İstanbul ili ve Eyüp'te seçime katılma oranları.

Seçim Yılları	Türkiye Geneli	İstanbul ili	Eyüp
1983 %	92.30	80.64	89.46
1987 %	93.28	89.68	93.33
1991 %	83.92	77.64	83.34
1995 %	85.20	82.37	85.44
1999 %	87.09	83.85	87.3
2002 %	79.10	75.69	81.32

Kaynak: DİE, Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablolar) 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

SEÇİM DÖNEMLERİNE GÖRE SONUÇLAR

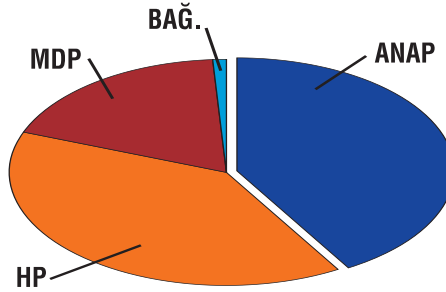
1983 Genel Seçimi

12 Eylül darbesinin başlattığı olağanüstü dönemi sona erdiren 1983 genel seçimine Anavatan Partisi (ANAP), Halkçı Parti (HP) ve Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin (MDP) katılmalarına izin verilmiştir. Bu üç partinin Türkiye genelinde aldıkları oy oranları sıra ile yüzde 45.14, yüzde 30.45 ve yüzde 23.27 olarak gerçekleşmiştir. Hem ulusal hem de bölgesel olmak üzere çifte barajlı seçim sisteminin uygulandığı 1983 genel seçiminde partilerin Eyüp'te aldıkları oy oranları Türkiye geneliyle farklılık göstermekte ise de sıralama de-

ğişmemiştir. ANAP yüzde 40.43; HP yüzde 39.86 ve MDP yüzde 18.73 oranında oy almıştır. ANAP ile HP Eyüp'te Türkiye ortalamasının üzerinde oy alırken MDP Türkiye ortalamasının gerisinde kalmıştır.

Tablo:3. Eyüp'te 1983 seçimlerinde partilerin oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-ANAP	40.43	59.280
2-HP	39.86	58.445
3-MDP	18.73	27.463
4-BAGIMSIZ	0.99	1.448

1987 Genel Seçimi:

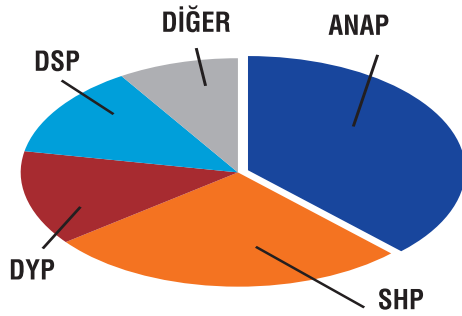
Toplam yedi partinin katıldığı 1987 genel seçiminde ANAP, SHP ve DYP yüzde onluk ulusal ve bölgesel barajı geçerek Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilme hakkı kazanmışlardır. Türkiye genelinde ANAP önceki seçime göre yaklaşık yüzde onluk gerileme ile yüzde 36.31 oranındaki oyla yine birinci parti olurken HP ile Sosyal Demokrat Parti'nin (SODEP) 1985 yılında birleşmeleriyle oluşan Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) yüzde 24.74 oranında oy alarak ikinci sıraya yerleşmiş, önceki seçimlere girmesine izin verilmeyen Doğruiyol Partisi (DYP) yüzde 19.14 oranındaki oy ile üçüncü parti olmuştur. Bu partilerin yanında sosyal demokrat kesimdeki diğer bir parti olan Demokratik Sol Parti (DSP) yüzde 8.53, Refah Partisi (RP) yüzde 7.16 ve Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) de yüzde 2.93 oranında oy almalarına rağmen yüzde onluk ulusal barajın altında kaldıklarından Meclise temsilci gönderememişlerdir.

Seçime giren partilerin Eyüp'te aldıkları oy miktarları Türkiye ortalamasıyla karşılaştırıldığında farklılık göstermektedir. Sıralama değişmemekle birlikte Eyüp'te ANAP ile SHP'nin Türkiye ortalamasının üzerinde,

DYP'nin ise altında oy aldıkları gözlenmektedir. Buna göre Eyüp'te yüzde 37.48 ile ANAP birinci gelirken ikinci sırada yüzde 27.15 oranında oy alan SHP yer almıştır. Yüzde 13.37 oy alan DYP üçüncü sıraya yerleşmiştir. Ülke barajını aşmadığı için milletvekili çıkaramayan DSP Eyüp'te ülke ortalamasından daha yüksek oranda (%13.00) oy almışken RP ise Türkiye ortalaması seviyesinde bir başarı sağlamıştır.

Tablo:4. Eyüp'te 1987 seçimlerinde partilerin oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-ANAP	37.48	73.697
2-SHP	27.15	53.379
3-DYP	13.37	26.289
4-DSP	13.00	25.572
5-RP	7.61	14.973
6-MÇP	0.94	1.850
7-IDP	0.41	789
8-BAĞ	0.04	85

1991 Genel Seçimi:

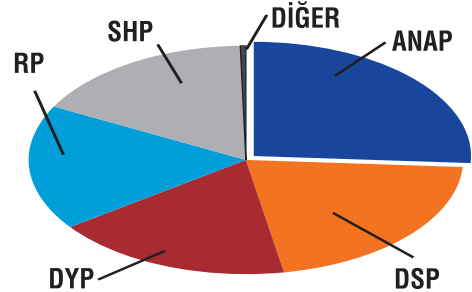
1991 genel seçimlerine toplam altı siyasi parti katılmış olup bunlardan beşi ülke ve bölge barajını aşarak TBMM'nde temsil hakkı elde etmişlerdir. Bu sefer Meclise girebilen partilerin ilk sırasına yüzde 27.03 oy oranıyla DYP yerleşirken önceki seçimlerde ilk sırada olan ANAP gerilemesini sürdürerek yüzde 24.01 oranındaki oy ile ikinci sıraya yerleşmiştir. Üçüncü sırada öncekine göre oy kaybeden ve yüzde 20.75 oy alan SHP gelirken MÇP ve İslahatçı Demokrasi Partisi ile ittifak yaparak seçime girmiş olan Refah Partisi yüzde 16.88'lik oy oranıyla dördüncü parti olmuştur. Barajın üzerine çıkma başarısı gösteren Demokratik Sol Parti de yüzde 10.75'lik oy oranıyla Meclise girebilen sonuncu parti ol-

muştur.

Bu partilerin Eyüp'te kazandıkları oy oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Seçimlerden önce Bayrampaşa'nın ayrılması nedeniyle toplam oy miktarının yaklaşık yarısını kaybetmiş olan Eyüp'te 1991 seçimlerinde en çok oyu yüzde 25.99'luk oy oranıyla ANAP elde etmiştir. Bu parti Türkiye genelinde ikinci sıraya gerilemişken Eyüp'te ilk sıradaki konumunu muhafaza etmiştir. İkinci sırada yüzde 21.21 oy oranıyla, ülke genelinde barajı zor geçmiş olan DSP yer almıştır. Türkiye genelinde ilk sırada gözüken DYP ise Eyüp'te ancak yüzde 17.81 oranında oy almış ve üçüncü sıraya yerleşmiştir. Bunun arkasından Refah Partisi çatısı içerisinde gerçekleştirilen ittifakla seçime giren MÇP ve İslahatçı Demokrasi Partisi ittifakı yüzde 17.74 oy olarak dördüncü sıraya yerleşmişken SHP ise yüzde 16.81 oy oranıyla Meclise girebilen sonuncu parti olmuştur. Eyüp 1991 seçimlerinde Türkiye genelindeki tablodan farklı bir görüntü vermiştir.

Tablo:5. 1991 seçimlerinde oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-ANAP	25.99	25.340
2-DSP	21.21	20.684
3-DYP	17.81	17.364
4-RP	17.74	17.294
5-SHP	16.85	16.434
6-SP	0.31	299
7-BAĞ	0.10	97

1995 Genel Seçimi:

1995 genel seçimine toplam oniki siyasi parti katılmış ve bunlardan yüzde onluk ülke barajını aşabilen dört parti Mecliste temsil edilebilme hakkı kazanmıştır. Mecliste temsil

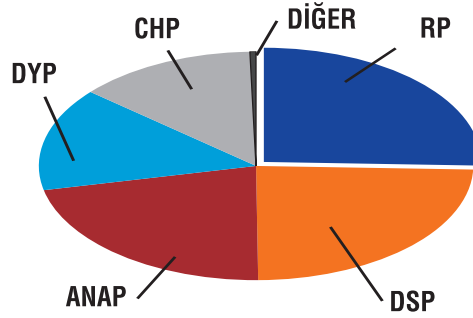
edilme hakkı kazanan partilerin ilk sırasına yüzde 21.38'lik oy oranıyla RP yerleşmiştir. RP bir önceki seçimde dördüncü sırada yer alırken bu sefer ülkenin en büyük partisi haline gelmiştir. ANAP her seçimde sürdürdüğü oy kaybını bu seçimde de devam ettirerek oyunu yüzde 19.65'e geriletmiş ve ikinci sırada yer almıştır. DYP ise oy kaybına uğrayarak yüzde 19.18 oranına gerilemiş ve üçüncü sıraya düşmüştür. Önceki seçime göre oylarını artıran DSP yüzde 14.64 oranında oy alırken CHP de barajı kıl payı geçerek yüzde 10.71 oranında oy almış ve Meclise girmeyi başarmıştır. Bunların yanında Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) yüzde 8.18, HADEP yüzde 4.17 oranında oy almalarına karşın barajı aşamadıkları için Meclise girememişlerdir. Diğer partilerse yüzde bir oranında bile oy alamamışlardır.

TBMM'ne giren partilerin Eyüp'te aldıkları oy miktarları ise Türkiye ortalamasından çok farklı bir tablo göstermemiştir. Türkiye'de ilk sıraya yerleşen RP Eyüp'te de yüzde 23.32 oy oranıyla en çok oy alan parti olmuştur. İkinci sırada Türkiye ortalamasının üzerinde yüzde 22.25 oranında oy alan DSP yer almıştır. Bu partinin Eyüp'te Türkiye ortalaması üzerinde bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Arkasından yüzde 19.89 oy oranıyla ANAP üçüncü ve onun arkasından da yüzde 13.36 oy oranıyla DYP dördüncü sıradaki yerini almıştır. Son anda Meclise girebilen CHP yüzde 12.20 oranında Türkiye ortalamasından biraz daha yüksek oy almıştır. Buna karşılık Meclise giremeyen MHP yüzde 3.86, HADEP de yüzde 3.33 oranında oy almışlardır. Diğer partilerin aldıkları oy oranları yüzde birin de gerisinde kalmıştır.

Tablo:6. 1995 seçimlerinde oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-RP	23.32	27.481
2-DSP	22.25	26.223
3-ANAP	19.89	23.444
4-DYP	13.36	15.746
5-CHP	12.20	14.379
6-MHP	3.86	4.546
7-HADEP	3.33	3.929

8-YDH	0.46	540
9-MP	0.35	412
10-YP	0.25	296
11-YDP	0.25	294
12-BAĞ.	0.25	290
13-İP	0.24	28

1999 Genel Seçimi:

Türk siyasi hayatında seçime katılan parti sayısında rekorun kırıldığı 1999 genel seçimlerinde yüzde onluk ülke barajını aşabilen sadece beş parti olmuştur. Bunlardan ülke düzeyinde en çok oyu yüzde 22.19 oranıyla DSP alırken ikinci sırada yüzde 17.98 oy ile MHP gelmiştir. 1998'de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan RP'nin yerine kurulan Fazilet Partisi (FP) yüzde 15.41 oy oranıyla üçüncü sırada kendisine yer bulmuştur. Yüzde 13.22 oranında oy alan ANAP dördüncü sırada yer alırken yüzde 12.01 oy oranıyla DYP ancak sonuncu parti olmuştur.

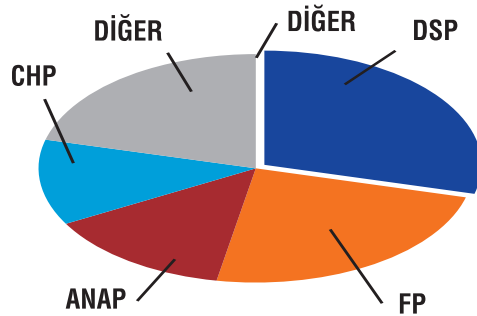
Eyüp'te ise sıralama, daha önce olduğu gibi, farklı gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde olduğu gibi Eyüp'te de DSP birinci parti olmuştur. Ancak bu partinin Eyüp'te aldığı oy (% 29.09) Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Eyüplü seçmen Türkiye ortalamasından daha yüksek oranda DSP'ye eğilim göstermektedir. DSP'den sonra en çok oyu alan FP de Eyüp'te Türkiye'de aldığından daha yüksek oranda, yüzde 23.80 oranında oy almıştır. FP'ni yüzde 14.04 oranındaki oy miktarı ile ANAP izlerken ülke genelinde barajı aşamayan CHP ise yüzde 12.11 oranında oy almış bulunmaktadır.

Buna karşılık Türkiye genelinde ikinci büyüklükte parti derecesine yükselen MHP ile DYP ise Eyüp'te barajı aşabilecek kadar oy

alamamışlardır. Barajı geçemeyen partilerden HADEP yüzde 2.71 oranında oy alırken diğer partiler yüzde birin altında kalmışlardır. 1999 genel seçimleri için Eyüp'te partilerin aldıkları oy oranlarıyla Türkiye genelinde aldıkları oy oranları arasında ciddi denebilecek bir farklılık dikkat çekmektedir.

Tablo:7. 1999 seçimlerinde oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-DSP	29.09	39.097
2-FP	23.80	31.991
3-ANAP	14.04	18.869
4-CHP	12.11	16.271
5-DYP	4.67	6.272
6-DYP	4.67	6.272
7-HADEP	2.71	3.637
8-ÖDP	0.94	1.258
9-BBP	0.90	1.206
10-DTP	0.37	503
11-EMEP	0.36	478
12-DP	0.34	462
13-LDP	0.31	415
14-BP	0.19	262
15-İP	0.18	237
16-DBP	0.13	173
17-YDP	0.13	169
18-MP	0.11	142
19-DEPAR	0.10	135
20-SİP	0.08	112
21-BAĞ.	0.02	22

2002 Genel Seçimi:

2002 genel seçimleri Türk siyasi hayatı için bir dönüm noktası olmuştur. Seçime katılan parti sayısı bir önceki genel seçimin gerisinde kalsa da rekoru korumuştur. Ancak yüzde onluk ülke barajını geçerek Mecliste

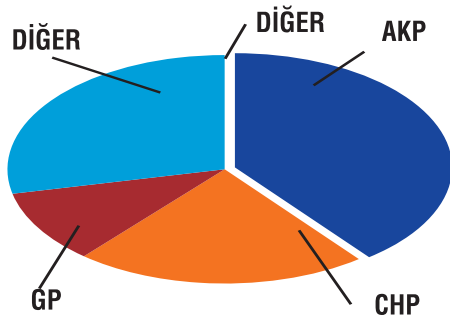
temsil hakkı elde eden parti sayısı sadece iki olarak gerçekleşmiştir. Daha da önemlisi 2001 yılında kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti) kısa zaman içerisinde ülkenin en büyük ve birinci partisi haline gelmiş ve TBMM'nde çoğunluğu ele geçirmiştir. Buna göre toplam oyların yüzde 34.43'ünü alan Ak Parti Meclise girebilen en büyük parti olurken oyların yüzde 19.41'ini alan CHP ikinci parti olmuştur. CHP bir önceki genel seçimde Meclisin dışında kalmasına rağmen bu seçimde oylarını iki misli artırarak Meclise girmeyi başarmıştır. Bunun yanında DYP yüzde 9.54; MHP yüzde 8.35; Genç Parti yüzde 7.25; DEHAP yüzde 6.14; ANAP yüzde 5.11; Saadet Partisi (SP) yüzde 2.49 ve DSP de yüzde 1.22'lik oy oranlarıyla barajın altında kalarak Meclise girememişlerdir.

Eyüp'te elde edilen sonuçlar Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Eyüp'te yüzde onluk barajı Ak Parti, CHP ve Genç Parti geçmişlerdir. Genç Parti, ülke genelinde barajı geçememekle beraber Eyüp'te yüzde 10.34 oranıyla barajın biraz üzerine çıkmıştır. Diğer yandan hem Ak Partinin hem de CHP'nin burada aldıkları oy oranları Türkiye ortalamasının üzerine çıkmıştır. Yine ülke barajını geçemeyen Saadet Partisinin (SP) Eyüp'te aldığı oy oranı da Türkiye ortalamasının üzerindedir. Diğerlerinde ise ülke ortalamasının gerisinde olduğu görülmektedir. Özellikle önceki seçimlerde ciddi bir oy büyüklüğüne sahip olan DSP'nin yüzde birlere düşmesi ilgi çekicidir. Eyüp seçmeninin sosyal demokrat eğilimden Ak Partinin muhafazakar demokrat eğilimine doğru kaydığı söylenebilir.

Tablo:8. 2002 seçimlerinde oy dağılımı.

S.PARTİ	OY ORANI	TOPLAM OY
1-AKP	39.40	53.160
2-CHP	21.82	29.438
3-GP	10.34	13.955
4-SP	4.82	6.498
5-MHP	4.59	6.198
6-DYP	3.98	5.373
7-DEHAP	3.79	5.111
8-ANAP	3.15	4.243
9-YP	2.11	2.852

10-YTP	1.26	1.698
11-DSP	1.24	1.669
12-BBP	0.89	1.194
13-İP	079	1.066
14-BTP	0.75	1.010
15-ÖDP	0.37	500
16-LDP	0.26	346
17-TKP	0.24	321
18-MP	0.14	188
19-BAĞ.	0.07	88

PARTİLER TEMELİNDEKİ DEĞİŞMELER

1983 genel seçimlerine katılabilen parti sayısı üçtü. Milli Güvenlik Konseyi sadece Anavatan Partisi (ANAP), Halkçı Parti (HP) ve Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP)'ne seçime katılma izni vermişti. Kuruluşunu tamamladıkları halde kurucuları veto edilen Doğruyol Partisi (DYP) ile Sosyaldemokrat Parti (SODEP)'nin seçime katılmalarına izin verilmemişti. Ancak 1983 seçimlerine katılan partilerden bugün sadece ANAP varlığını sürdürebilmektedir. Diğer ikisinden SODEP 1985 yılında HP ile birleşerek Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) adını alırken MDP ise dağılmıştır.

Anavatan Partisi

1983'ten bu yana bütün seçimlere giren ve bugün de varlığını sürdürmekte olan Anavatan Partisi'nin Eyüp'te genel seçimlerde aldığı oylar istikrarlı bir şekilde devamlı gerileme göstermiştir. 1983 seçimlerinde % 40.43 gibi oldukça yüksek oranda oy alırken bu oranın giderek gerilediği ve 2002 genel seçiminde yüzde 3.15'e kadar düştüğü gözlenmektedir. Bu partinin Türkiye ve İstanbul ilindeki oy

oranlarına bakıldığında bunun normal bir gelişme olduğu söylenebilir. Zira 1983'ten itibaren hem Türkiye hem de İstanbul ilinde genel seçimlerde Eyüp'tekine benzeyen bir gerilemenin gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. ANAP Eyüp'te genel olarak Türkiye ortalamasına yakın miktarda oy alırken İstanbul ili ortalamasının devamlı gerisinde kalmıştır. Bu parti açısından Eyüp Türkiye ortalamasına yakın bir tablo oluştururken İstanbul ortalamasına yaklaşmamaktadır. Daha çok şehirli partisi görünümü veren ANAP'ın İstanbul genelinde Eyüp'ten daha yüksek oranda oy alması normal görülebilir. Aşağıdaki tablodan bu sayıları ve gerileme eğilimini takip etmek mümkündür.

Tablo:9. ANAP'ın genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	45.14	45.50	40.43
1987	36.31	39.70	37.48
1991	24.01	27.53	25.99
1995	19.65	21.98	19.89
1999	13.22	15.79	14.00
2002	5.11	4.57	3.15

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablolar)* 24.12.1997, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999*, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Doğruyol Partisi

1983 seçimlerine girmesine müsaade edilmeyen DYP, 1984 yılında yapılan mahalli seçimlerde Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçiminde % 4.5; il genel meclisi seçiminde % 4.9 oranında oy almıştır. Bu oranlar dikkate alındığında DYP eğer 1983 genel seçimine girmiş olsaydı Eyüp'te ortalama % 5 civarında bir oy alacağı düşünülebilir. Dikkat edilirse DYP'nin Türkiye genelinde almış olduğu oy oranı hem İstanbul ili hem de Eyüp'te aldığından daha yüksek seyretmektedir. İstanbul ili ile Eyüp'te alınan oy oranları arasında fazla bir farkın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Her üç seçim çevresinde de DYP en yüksek oya 1991 seçiminde ulaşmıştır. Bu tarihten sonra hızlı bir düşüş yaşayan bu partinin Eyüp'teki oyları 2002 seçiminde yüzde dördürlere kadar gerilemiştir. Türkiye geneli ile Eyüp ve İstanbul ili arasındaki neredeyse iki misli oy farkı DYP'nin da-

ha çok kırsal kesimin partisi olmasıyla açıklanabilir. Zira kentlilik arttıkça bu partinin oy oranlarında da bir düşme gözlenmektedir.

Tablo:10. Doğruyol Partisinin genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	---	---	---
1987	19.17	11.85	13.37
1991	27.03	18.82	17.81
1995	19.18	15.39	13.36
1999	12.01	5.44	4.67
2002	9.54	3.62	3.98

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar) 24.12. 1997*, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999*, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Cumhuriyet Halk Partisi

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) sadece 1995, 1999 ve 2002 genel seçimlerine katılmıştır. Bilindiği gibi 1981’de Milli Güvenlik Konseyi ülkedeki tüm siyasi partileri kapatmış ve yeni partilerin kapatılmış partilerin adlarıyla kurulmasını yasaklamıştır. Kapatılmış partilerin kendi adlarıyla yeniden açılabilmesi ancak 1994’te mümkün olmuştur. Bu tarihten önce bu kesime hitap eden Halkçı Parti ile Sosyaldemokrat Parti faaliyet göstermişlerdir. Bu iki partinin 1985 yılında birleşmeleriyle Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) doğmuştur. CHP kurulduktan sonra ise SHP bu partiye katılarak kendi varlığına son vermiştir. Bu sebeple 1983 seçiminde HP, 1987 ve 1991 seçimlerinde de SHP’ye giden oyların CHP içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Elbette ki iki partinin birleşmesiyle tüm seçmenlerin yeni partiye akacağı iddia edilemez, ancak büyük oranda ana eğilimin ve devamlılığın korunacağı söylenebilir.

Bu durumda HP+SHP+CHP çizgisinin 1983’ten 1999’e kadar ciddi bir gerileme gösterdiği, 1999 genel seçimlerinde yüzde onluk ülke barajını aşamayıp Meclise giremediği, 2002’deki seçimde ise oylarını bir misline yakın artırarak yeniden yükselişe geçtiği ve Meclise girdiği görülmektedir. Bu partinin İstanbul ili, Türkiye ve Eyüp’te aldığı toplam oylar arasında anlamlı bir ilişki gözlenmektedir. 1983, 1993 ve 1999 seçimlerinde

Eyüp’te aldığı oylar Türkiye ve İstanbul ilindekinden daha fazla iken 1987 ve 2002 seçimlerinde İstanbul ilinde alınanlar daha yüksektir. Buna karşılık 1991’de ise Türkiye genelindeki oyların diğer ikisinden daha çok olduğu gözlenmektedir. Bunda seçmenlerin sol kesimin diğer partisi olan DSP’ye yönelmelerinin de etkisi olduğu söylenebilir. Genel olarak Eyüplü seçmenlerin CHP’ni Türkiye ve İstanbul ili seçmenlerine yakın oranda tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo:11. Cumhuriyet Halk Partisinin genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	30.46	33.99	39.86
1987	24.74	29.84	27.15
1991	20.75	18.85	16.85
1995	10.71	11.64	12.20
1999	8.71	9.56	12.11
2002	19.41	24.06	21.82

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar) 24.12. 1997*, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999*, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Refah/Fazilet/ Saadet Partisi

Türk siyasetine yetmişli yıllarda dahil olan ve dini hassasiyetleri önemseyen, geleneksel yapıların ve değerlerin muhafaza edilmesinin sözcülüğünü üstlenen Milli Selamet Partisi çizgisi seksenli yıllarda Refah Partisi ile devam etmiştir. Bu partinin 1998 yılı başında Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması üzerine kurulan Fazilet Partisi bu çizgiyi sürdürmüştür. Fazilet Partisi’nin de, kapatılan Refah Partisinin devamı olduğu gerekçesiyle kapatılması üzerine bu çizgi ikiye ayrılmıştır. Bunlardan geleneği Saadet Partisi sürdürürken Adalet ve Kalkınma Partisi (2001) farklı bir kimlik kazanmıştır. Böylece Milli Selamet Partisi çizgisinden iki ayrı partinin çıktığı söylenebilir de bu partilerin ideolojik tercihleri, oturdukları toplumsal taban ve savdukları temel siyasalar açısından değerlendirildiğinde RP, FP çizgisinin Saadet Partisinde sürdürüldüğü söylenebilir. Ak Parti ise her ne kadar bu çizgiden doğmuş bir parti gibi gözükse de temel siyasaları, ideolojisi, oturduğu toplum kesimleri ve siyaset yapma üs-

lubu dikkate alındığında bu çizgiden uzaklaştığı ve başlı başına kendine yeni bir siyasi kulvar açtığı görülmektedir. Bu bakımdan RP, FP ve SP'nin aynı çizgide değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

1983 genel seçimlerine katılmamış olan RP, 1987, 1991 ve 1995 seçimlerine kendi adıyla, 1999 seçimlerine FP, 2002 seçimlerine de SP adıyla katılmıştır. 1984 mahalli seçimlerine katılan RP'nin aldığı oylar 1983 seçimlerine girebilseydi hangi oranda oy alacağı hususunda aşağı yukarı bir oran vermektedir. Buna göre RP 1984 mahalli seçimlerinde il genel meclisinde % 4.9 oranında oy almıştır. Buradan hareketle 1983 genel seçimlerinde RP'nin yüzde 5 civarında bir oy alabileceğini tahmin etmek mümkündür.

Bu durumda RP'nin 1983, 1987, 1991 ve 1995 genel seçimlerinde oylarını hem Türkiye, hem İstanbul ili ve hem de Eyüp'te artırdığını; 1999 ve 2002 seçimlerinde ise ciddi bir gerileme gösterdiğini söyleyebiliriz. Bu partinin Türkiye, İstanbul ili ve Eyüp'te aldığı oylara bakıldığında İstanbul ili genelinde daha düşük kaldığı, Eyüp'te elde edilen oyların Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleştiği gözlenmektedir. Yani Eyüplü seçmenlerin RP+FP+SP çizgisini hem Türkiye, hem de İstanbul ili geneline göre daha çok tercih ettikleri söylenebilir. Bu partiye yönelen seçmenlerin daha dindar, gelenekçi ve İslamcı oldukları dikkate alınır ise bunun Eyüp ilçesinin dini ve tarihi kimliğine de uygun olduğu söylenebilir.

Tablo: 12. Refah+Fazilet+Saadet Partisinin genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	---	---	---
1987	7.16	8.86	7.61
1991	16.88	16.73	17.74
1995	21.38	23.93	23.32
1999	15.41	21.29	23.80
2002	2.49	3.79	4.82

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar) 24.12. 1997*, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999*, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçi kesime hitap eden ve kimlik siyaseti güden Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) çizgisini 1983'ten 1985'e kadar Muhafazakâr Parti, arkasından 1993'e kadar da Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) temsil etmiş, eski partilerin adıyla parti kurma imkanının getirilmesinden sonra MHP MÇP'ni içine almıştır. MÇP kendi adıyla 1987 genel seçimlerine katılmış ve barajın altında oy aldığı için Meclise temsilci gönderememiştir. 1991 genel seçiminde ise MÇP, İslahatçı Demokrasi Partisi ve RP ile seçim ittifakı yaparak RP çatısı altında seçime girmiştir. Ancak RP çatısı altında alınan oyların ne kadarını bu partinin aldığını hesaplamak imkansızdır. Önceki göre oylarını artırdığı ve 1987 ile 1995 seçimlerinde alınan oyların ortasında bir oy miktarına oturduğu söylenebilir. Buna göre bu partinin 1999 seçimlerine kadar oylarını istikrarlı bir şekilde artırdığı, son seçimde ise yaklaşık yarı yarıya oy kaybederek Meclisin dışında kaldığı gözlenmektedir.

Tablo:13. Milliyetçi Hareket Partisinin genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	---	---	---
1987	2.93	1.18	0.94
1991	---	---	---
1995	8.18	3.70	3.86
1999	17.98	10.09	9.44
2002	8.35	5.04	4.59

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar) 24.12. 1997*, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları 18.04.1999*, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Tablodan da anlaşılacağı gibi MHP'nin Eyüp'te genel seçimlerde aldığı oylar hem Türkiye genelinin hem de İstanbul ilinin gerisinde kalmıştır. Eyüp oyları Türkiye ortalamasının yaklaşık olarak yarısı civarındadır. İstanbul ili ile Eyüp arasında da fazla olmamakla beraber bir fark dikkat çekmektedir. Bu durum şehrli seçmenler tarafından MHP'nin tercih edilmediğini göstermektedir. Şehirlilikle MHP arasında bir ters orantının olduğu söylenebilir. Şehirlilik oranı arttıkça MHP'yi tercih edenlerin oranı gerilemektedir.

Demokratik Sol Parti

Demokratik Sol Parti (DSP) 1983 dışındaki tüm genel seçimlere katılmıştır. Bu partinin 1999 genel seçimlerine kadar oylarını ciddi şekilde artırdığı, 2002 seçimlerinde ise trajik denebilecek bir oranda oy kaybettiği gözlenmektedir. 1999 genel seçimleri sonunda ülkenin en büyük partisi haline gelen DSP 2002 seçimlerinde Meclisin dışında kalmanın ötesinde ülkenin en küçük ve marjinal partilerinden biri haline gelmiştir. Seçimler öncesinde partide yaşanan bölünmenin de bunda önemli olduğu söylenebilir.

DSP'nin Türkiye, İstanbul ili ve Eyüp'teki oylarına bakıldığında Eyüp'te Türkiye ve İstanbul ilinden daha yüksek oranda oy aldığı gözlenmektedir. MHP Türkiye genelinde yüksek oy alırken DSP Türkiye genelinde en düşük seviyede kalmaktadır. DSP açısından Eyüp'ün hem Türkiye geneli hem de İstanbul iline göre daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun Eyüp'ün sosyal yapısı ile ilgili olduğu, DSP'nin şehirlilerin partisi olarak öne çıktığını bize düşündürmektedir. Şehirleşme ile demokratik sol ideoloji taraftarlığı arasındaki yakın ilişki burada da kendisini göstermektedir.

Tablo:14. Demokratik Sol Partinin genel seçimlerdeki oy oranları.

YIL	TÜRKİYE (%)	İSTANBUL (%)	EYÜP (%)
1983	---	---	---
1987	8.54	10,07	13.00
1991	10.75	17.63	21.21
1995	14.64	18.33	22.25
1999	22.19	29.66	29.09
2002	1.22	1.15	1.24

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar)* 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları* 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Adalet ve Kalkınma Partisi

2001 yılında kurulan ve 2002 genel seçimlerinde en fazla oy alarak ülkenin birinci partisi haline gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti)'nin daha önceki partilerden herhangi birisinin devamı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira bu partinin, yukarıda belirtildiği gibi söylemleri, temel siyasi tercihleri, oturduğu toplum kesimleri, siyasal ideolojisi ve siyaset yapma üslubu öncekiler-

den farklılık göstermekte ve partinin Türk siyasetinde farklı bir çizgi oluşturarak yeni bir kimlik oluşturmaya çalıştığı gözlenmektedir. Ak Parti 2002 genel seçiminde Türkiye genelinde %34.43; İstanbul ilinde %37.20 ve Eyüp'te de yüzde 34.43 oranında oy almıştır. Buna göre Ak Partinin Türkiye genelindeki oy oranıyla Eyüp'teki oy oranı aynı gözükmemekte, İstanbul ilinde ise daha yüksek oranda oy almış bulunmaktadır. Bu partinin Türk siyasetine kazandırdığı "muhafazakâr demokrat" kimliğinin, Eyüplüler tarafından Türkiye ortalaması ile yaklaşık oranda tercih edildiği söylenebilir.

Tablo: 15. Partilerin Eyüp'te genel seçimlerdeki oy oranları

	1983	1987	1991	1995	1999	2002
ANAP	40.43	37.48	25.99	19.89	14.00	3.15
DYP	—	13.37	17.81	13.36	4.67	3.98
CHP	39.86	27.15	16.85	12.20	12.11	21.82
RP/FP/SP—	—	7.61	17.74	23.32	23.80	4.82
MHP	—	0.94	—	3.86	9.44	4.59
DSP	—	13.00	21.21	22.25	29.09	1.24
AKP	—	—	—	—	—	34.43

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablo-lar)* 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları* 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

MERKEZ SAĞ VE MEREKEZ SOL OYLAR

Günümüzde fazla anlamlı olmamakla beraber Türk siyasetinde geleneksel bir kullanım alanı olan ve siyasi eğilim ve davranışları çok genel çizgileriyle ifade etmeye imkan veren "merkez sağ" ve "merkez sol" ayırımı-na göre Eyüp'teki genel seçimler değerlendirildiğinde Eyüp seçmeninin genel itibarıyla "merkez sağ" partileri tercih eden bir seçmen profili çizildiği söylenebilir. 1983'te seçmenin yüzde 59.16'sı (% 40.43 ANAP, % 18.73 MDP) merkez sağ kulvarda yer alan partileri tercih ederken 1987 seçimlerinde yine merkez sağda yer alan ANAP, DYP, RP, MÇP ve diğer küçük partileri tercih edenlerin toplamı yüzde 60'in üzerine çıkmaktadır (ANAP % 37.48 DYP % 13.37, RP % 7.61) . 1991 seçiminde merkez sağ oylar yine yüzde altmışlarda sey-

retmiştir (ANAP %25.99, DYP % 17.81, RP % 17.74). 1995'te de bu oranda ciddi bir değişiklik olmamıştır (RP & 23.32, ANAP % 19.89, DYP % 13.36, MHP % 3.86). 1999 seçiminde ise merkez sağ partilere giden oyların toplamında önemli denebilecek bir düşme ortay çıkmış ve oylar yüzde ellilere doğru gerilemiştir (FP % 23.80, ANAP % 14.04, MHP % 9.44, DYP % 4.67). Son genel seçimde ise merkez sağda yer alan partilere giden oyların toplamı ciddi bir artış göstererek yüzde yetmişlere çıkmıştır (Ak Parti % 39.40, Genç Parti % 10.34, SP % 4.82, MHP % 4.59, DYP % 3.98, ANAP % 3.15, Yurt Partisi % 2.11). Buna göre 1983 yılından bu yana bütün genel seçimlerde merkez sağ oyların ortalama yüzde 60'ler civarında seyrettiği söylenebilir. Bu Eyüplü seçmenlerin çoğunun sağ kimlikli partilere oy verdiklerini göstermekte olup Eyüp'te sol veya sosyal demokrat partilerin başarı şanslarının merkez sağ partilere göre daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo:16. Merkez sağ partilerin (ANAP, MDP, DYP, RP, FP, SP, MÇP, MHP, Ak Parti) toplam oy oranları.

	1983	1987	1991	1995	1999	2002
Eyüp	59.16	59.81	61.54	60.43	52.85	69.28
İstanbul	65.34	59.59	63.08	65.00	53.63	65.00
Türkiye	68.41	65.55	67.92	68.39	60.08	68.19

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablolar)* 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları* 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Eyüp'te merkez sol partilerin genel seçimlerde aldıkları oy oranlarına gelince bu cemahta yer alan HP, SHP, CHP, DSP, Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖDP), HADEP, DEHAP ve diğer küçük partilerin oy toplamlarının genel olarak yüzde otuz ile kırk arasında seyrettiği söylenebilir. Merkez sol partiler 1983 genel seçiminde yüzde kırk civarında aldığı toplam oyu (HP %39.86) bir sonraki 1987 seçiminde çok küçük oranda artırırken (SHP % 27.15, DSP % 13.00); 1991'de az da olsa gerilemişlerdir (DSP % 21.21, SHP % 16.85). 1995 genel seçiminde önceki seçimde alınan oy oranını korurken (DSP % 22.25, CHP % 12.20, HADEP % 3.33), 1999'da yüzde ona yakın oranda artırmışlardır (DSP %29.09, CHP % 12.11, HADEP % 2.71). Buna karşılık son

genel seçim olan 2002 seçiminde ise sol partilerin toplam oylarında ciddi denebilecek bir gerileme olmuş yüzde yirmiye yakın oranda oy kaybetmişlerdir (CHP %21.82, DEHAP % 3.79, DSP % 1.24). Merkez sol partilerin aldığı toplam oy miktarı 1987 seçiminde yüzde kırk civarında iken aradan geçen yirmi yıllık zaman içerisinde en yüksek seviyeye yüzde kırk beşlerle 1999 seçiminde ulaşmıştır. 2002 genel seçiminde ise trajik bir gerileme ile bu zaman içerisindeki en düşük seviyesine inmiş ve toplam yüzde 27'lere gerilemiştir.

Tablo:17. Merkez sol partilerin (HP, SHP, CHP, DSP, ÖDP, HADEP, DEHAP) toplam oy oranları..

	1983	1987	1991	1995	1999	2002
Eyüp	39.86	40.15	38.37	37.78	44.85	27.64
İstanbul	33.99	39.91	36.48	33.61	44.44	33.69
Türkiye	30.46	33.27	31.50	29.52	36.45	27.92

Kaynak: DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları (Özet Tablolar)* 24.12. 1997, Ankara, 1996; DİE, *Milletvekili Genel Seçim Sonuçları* 18.04.1999, Cilt: IV, Ankara, 2000.

Genel olarak merkez sol partilerin Eyüp'te aldıkları toplam oy oranları Türkiye geneli ve İstanbul ilinden daha çoktur. İstanbul ili genelinde sol oylar Türkiye genelinin üzerinde seyrederken Eyüp'tekiler de hem İstanbul hem de Türkiye ortalamasının üzerindedir. Sadece son genel seçimde İstanbul ilinin Türkiye geneli ile Eyüp'ten daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Merkez sağdaki partilerin aldıkları toplam oyların oranına gelince Eyüp'teki oranın hem Türkiye geneli, hem de İstanbul ilininkinden daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye ortalaması İstanbul ili ile Eyüp'ten daha yüksektir. Eyüp ile İstanbul ili verileri arasında ihmal edilemeyecek bir büyüklüğün olduğu söylenebilir. Sadece 2002 genel seçiminde bu ilişkinin değiştiğini ve Eyüp ortalamasının İstanbul ili ve Türkiye genelinden daha yüksek çıktığını gözlemekteyiz. En son genel seçimler hem merkez sağ, hem de merkez sol partiler için önceki eğilimlerden farklı bir tablo sunmaktadır. Sonuç olarak Eyüp sağ partiler için Türkiye ve İstanbul ili ortalamasının gerisinde, merkez sol partiler içinse Türkiye ve İstanbul ili ortalamasının üzerinde bir eğilim göstermektedir.